

Андрій **Дем'янчук**

кандидат мистецтвознавства,
Львівський національний
університет
ім. Івана Франка

Копії ікони Богородиці «Salus Populi Romani» в Галичині (XVII – перша половина XX ст.)

© Дем'янчук А., 2017

<http://doi.org/10.5281/zenodo.1068880>

Анотація. Здійснено спробу простежити походження та іконографію копій ікони Богородиці «Salus Populi Romani» («Спасіння Римського Народу») в Галичині у XVII – першій половині XX століття.

З огляду на актуальність проблеми віднайдено і досліджено понад 20 ікон цього історичного періоду, систематизовано їх стосовно іконографії, образної символіки та художньо-стилістичних особливостей. Встановлено, що іконографічний тип цієї ікони походить від Одігітрії (Провідниці), проте має характерні особливості – правою рукою Матір Божа притримує Дитятко Ісуса.

Поширення чудотворної ікони «Salus Populi Romani» в її численних копіях у Галичині у XVII – першій половині XX ст. дає підстави стверджувати, що ця ікона входить до Богородичного циклу українських ікон. Переважна більшість її копій відзначається високим рівнем виконання і дотриманням усталених норм церковного канону. Ці ікони в художньо-стилістичному відношенні різняться від римського оригіналу. Їхнє дослідження ускладнюється тим, що під час Другої світової війни значна їх частина була вивезена за кордон.

Ключові слова: українська ікона, Богородиця «Salus Populi Romani», Богородичний цикл, іконографія, стилістика, іконографічні типи.

Тема нашого дослідження стосується походження та іконографії копій ікони Богородиці «Salus Populi Romani» («Спасіння Римського Народу») в Галичині у XVII – першій половині XX століття. Опрацювання архівних і друкованих джерел

дає підстави стверджувати, що досліджувана ікона Богородиці, яка має унікальну іконографію і була поширена в Галичині у цей історичний період, входить до Богородичного циклу українських ікон, а переважна більшість її копій відзначається високим рівнем виконання і дотриманням установлених норм церковного канону.

У рамках дослідження розглянуто понад 20 ікон окресленого історичного періоду й систематизовано їх стосовно іконографії, образної символіки та художньо-стилістичних особливостей. Встановлено, що іконографічний тип цієї ікони походить від Одигітрії (Провідниці), проте має характерні особливості – правою рукою Матір Божа притримує Дитятко Ісуса.

Найбільш знаними у цей період в Галичині були ікони Богородиці у: храмах Успіння Діви Марії в Бучачі, Білому Камені, Рудках, Кохавині, Вишнівчику¹, Скалаті²; храмі Архангела Михаїла в Старій Солі; храмі Святої Катерини в Зимній Воді; храмі Святого Мартина в Семенівці³; храмі Отців Бернардинів у Фразі⁴; храмі Матері Божої Сніжної і монастирі Отців Капуцинів у Куткірі⁵; храмі Святого Миколая в Вижнянах⁶; храмі Пресвятої Діви Марії і Воздвиження Чесного Хреста та монастирі Отців Домініканців (дві ікони) в Підкамені⁷; храмі Святого Івана Хрестителя в Сасові; храмі Успіння Діви Марії та монастирі і колегіумі Отців Піарів у Золочеві; храмі Успіння Діви Марії і монастирі Отців Домініканців в Єзуполі⁸; храмі Заручин Пресвятої Діви Марії і Святого Йосифа та монастирі Сакраменток⁹; замковому храмі Пресвятої Трійці та храмі Святого Миколая і монастирі Отців Бернардинів

¹ Вишнівчик – село в Тербовлянському районі Тернопільської області.

² Скалат – місто районного значення у Підволочиському районі Тернопільської області.

³ Семенівка – село у Пустомитівському районі Львівської області.

⁴ Фрага – село у Рогатинському районі Івано-Франківської області.

⁵ Куткір – село у Буському районі Львівської області.

⁶ Вижняни – село в Золочівському районі Львівської області.

⁷ Підкамінь – селище міського типу у Бродівському районі Львівської області.

⁸ Єзупіль – селище міського типу у Тисменицькому районі Івано-Франківської області.

у Бережанах. Зауважимо, що ці ікони в художньо-стилістичному відношенні різняться від римського оригіналу, а їхнє дослідження ускладнюється тим, що під час Другої світової війни значна їх частина була вивезена за кордон.

У рамках дослідження чудотворної ікони «Salus Populi Romani» та її численних копій в Україні в окресленому періоді були опрацьовані джерела вітчизняного й зарубіжного походження. Зокрема це праці відомих учених-мистецтвознавців, академіків Никодима Кондакова [8] (історія та іконографія римської ікони) та Дмитра Степовика [11; с.12] (історія та іконографія копій римської ікони, зокрема у Бердичеві, а також аналіз сучасних копій в Україні), дослідниці Галини Колпакової [7] (стислі історичні відомості про ікону). Важливим джерелом інформації стало багатотомне (у 20 томах) видання за редакцією професора Яна Островського «Матеріали до історії сакрального мистецтва на землях східних давньої Речі-Посполитої» («Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej», Kraków, 1993 – 2011), зокрема напрацювання таких авторів, як Ян Островський («Храм Успіння Діви Марії в Бучачі» [36, 20], «Храм Успіння Діви Марії в Кохавині» [35], «Храм Заручин Пресвятої Діви Марії і Святого Йосифа та монастир Сакраменток» [34, с.389]), Казимир Кучман («Храм Успіння Діви Марії в Білому Камені» [29, с.15]), Пйотр Красни («Храм Архангела Михаїла в Старій Солі» [26, с.254], «Храм Успіння Діви Марії та монастир і колегіум Отців Піарів у Золочеві» [27, с.398], «Храм Успіння Діви Марії і Воздвиження Чесного Хреста та монастир Отців Домініканців в Підкамені» [25], «Храм Успіння Діви Марії у Вишнівчику» [28, с.434]), Марек Вальчак («Храм Успіння Діви Марії в Рудках» [39, с.309]), Анджей Бетлей («Храм Святої Катерини в Зимній Воді» [17, 271], «Храм Святого Мартина в Семенівці» [18], «Храм Отців Бернардинів у Фразі» [19, с.92], «Храм Матері Божої Сніжної і монастир Отців Капуцинів у Куткірі» [20, с.171–172, іл.265], «Храм Святого Миколая

⁹ Сакраментки – бенедиктинки безперервного поклоніння Святим Дарам – жіночий чернечий орден, заснований в Парижі у 1631 році. У Львові сакраментки з'явилися близько 1710 р., для яких 1718 р. було закладено, а згодом побудовано комплекс монастиря Сакраменток.

і монастир Отців Бернардинів у Бережанах» [21, с. 136]), Анета Глузінська («Храм Святого Миколая у Вижнянах» [24, с. 330]), Анета Гебута («Храм святого Івана Хрестителя в Сасові» [23, с. 250]), Рафал Несторув («Замковий храм Пресвятої Трійці в Бережанах» [31, с. 99]), Томаш Зауха («Храм Успіння Діви Марії і монастир Отців Домініканів в Єзуполі» [43, с. 109–110], «Храм Успіння Діви Марії у Скалаті» [44, с. 182]). Напрацювання Тадеуша Кукіза «Мадонни та інші священні образи в польських прикордонних єпархіях» (Варшава, 2000) («Kukiz T. Madonny kresowe i inne obrazy sakralne z Kresów w diecezjach Polski» (Warszawa, 2000) [30] подає стислі історичні відомості стосовно зберігання копій римської ікони в Галичині у XVII – першій половині XX століття.

Аналізу підлягали й інші видання, які сприяли розкриттю теми дослідження. Опрацювання доробку науковців стосовно досліджуваної тематики показало скупість інформації щодо історії та іконографії відомої чудотворної ікони «*Salus Populi Romani*» та її численних копій в Україні. Особливо це стосується іконографії та художньо-стилістичних особливостей численних копій цієї ікони в Галичині у XVII – першій половині XX ст.

Мета статті – висвітлити походження та іконографію копій ікони Богородиці «*Salus Populi Romani*» («Спасіння Римського Народу») в Галичині у XVII – першій половині XX століття, здійснити апробацію збережених ікон та виявити художньо-стилістичні особливості її копій; показати, що численні копії ікони «*Salus Populi Romani*» входять до Богородичного циклу українських ікон.

У Галичині у XVII – першій половині XX ст. набули поширення копії відомої чудотворної ікони Матері Божої «*Salus Populi Romani*» («Спасіння Римського Народу») (іл. 1). Історію та іконографію цієї славної ікони було висвітлено у вітчизняних [1–2; 4–6; 9–15] і зарубіжних [3; с. 7–8; 16–44] публікаціях. Зокрема, вчені припускають, що відома римська ікона Матері Божої «*Salus Populi Romani*» була створена у VI ст. і, можливо, є копією давнішої ікони, що підтверджує факт написання на кипарисовій дошці східного походження. Остаточний вигляд ікони був сформований не раніше VIII ст., а прориси, ймовірно, були нанесені на ікону у XII (1100 р.) – XIII ст., про що зауважує мистецтвознавець Галина Колпакова [7, с. 253–254].

Іконографію та художньо-стилістичні особливості ікони Матері Божої «Salus Populi Romani» описав академік Никодим Кондаков у другому томі своєї праці «Іконографія Богоматері» (СПб., 1915). Учений зазначає, що Пресвята Богородиця зображена у темно-брунатному мафорії, обшитому золотом облямівкою, з підкладкою темно-зеленого кольору. На мафорію, над чолом, зображено золотий рівнораменний хрест. Пресвята тримає Дитятко Ісуса обома, складеними донизу, руками. Права рука тримає ліву, перехоплюючи її у зап'ясті [8, с. 171]. Хітон малинового кольору з вузькими рукавами та двома парними золотими окантовками на зап'ясті з хрестом посередині.

Дитятко Ісус одягнений в червоний хітон та охристо-коричневий гіматій, який вкривають золоті расисти, посилюючи світлотінь рельєфних складок одягу. Спаситель благословляє правою рукою, а лівою тримає закритий кодекс Євангелія. Його голова звернена до Матері [8, с. 171-172, іл. 77].

Монументальні постаті Богородиці й Дитятка розміщені на золотисто-охристу тлі, а навколо пресвятих голів золотисто-червоні німби (німб Дитятка не має хреста). Розмір ікони становить 117x79 см.

Копії римської ікони з базилики Санта Марія Маджоре зберігаються у вівтарях багатьох християнських храмів світу, є вони і в Україні. На східних теренах відомими були чудотворні ікони Матері Божої з Бердичева¹⁰ та Летичева¹¹.

Ікона «Богородиця Бердичівська» (Божа Матір Святого Скапулярію, або «Шкаплерна») зберігалася в монастирі Кармелітів Босих у Бердичеві.

З історії ікони відомо, що вона була власністю родини Тишкевичів та зберігалася в замковій каплиці, а 22 липня 1642 р. була поміщена у срібну раму¹² на головному вівтарі новозбудованого храму Отців Кармелітів Босих¹³. Автор змалював ікону в західному стилі без лінійної суворості, золо-

¹⁰ Бердичів – місто обласного підпорядкування, центр Бердичівського району Житомирської області.

¹¹ Летичів – селище міського типу Летичівського району Хмельницької області.

¹² Срібна рама у бароковому стилі була виготовлена в ювелірній майстерні Вроцлава.

того тла та грецьких літер, «малюючи обличчя сучасних живих людей, повних життя, краси і запалу», проте «зберігши типологічну композицію та розміри оригіналу» (117x79 см) [3, с. 22-23, іл. 31]. Через п'ять років, 23 травня 1647 р., ікона «Богородиця Бердичівська» була проголошена чудотворною¹⁴ [3, с. 24]. У цей час її прикрасили срібними шатами та золотими коштовностями, а також заслонювали зовнішнім образом Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії [3, с. 19].

Про історію та іконографію ікони «Богородиця Бердичівська», а також її копій довідуємося з праць українського вченого, професора Дмитра Степовика [11, с. 7-11; 12, с. 153-168]. Науковець зазначає, що давня ікона загинула разом зі святинєю у червні 1941 року, за кілька днів до нападу Німеччини на СРСР. У Національному художньому музеї України зберігається копія цієї ікони (кінець XVIII ст., дошка липова, дві врзні шпуги, левкас, олія, 71x52x25) (іл. 2) [13, с. 172, іл. 121]. У художньо-стилістичному відношенні лик Богородиці на цій іконі подібний до ікони, яка походить з церкви Різдва Богородиці села Малої Бугаївки Васильківського району Київської області (перша половина XVIII ст.) [13, с. 93, іл. 51]. Новітня копія ікони «Богородиця Бердичівська»¹⁵ була створена у 1991 р. [3, с. 30, іл. 32] на підставі давніх чорно-білих репродукцій. Проте ця ікона різниться від римського оригіналу матеріалами, технікою виконання, композицією та розмірами [3, с. 30]. Дев'ятого червня 1997 р. у храмі Святої Ядвіги у Кракові цю ікону освятив Папа Римський Іван Павло II¹⁶, а 19 липня 1998 р. ординарій Житомирської дієцезії єпископ Ян Пурвінський з дозволу Апостольської Столиці здійснив акт коронування ікони у Бердичеві [3, с. 6].

¹³ Ця ікона уславилася численними чудами, які записували до книги «*Liber de exordia istius conventus, progressu et fundatione, inscriptionibus aliquibus et de miraculis ad imaginem BMW Berdiczouiensem spectantes*». Культ Матері Божої у Її чудотворній іконі поширювали ченці ордену.

¹⁴ Ікона була визнана чудотворною єпископом Київським Станіславом Зарембою з Калинова (також оздоровленим Матір'ю Божою Бердичівською) на підставі документації про отримані милості та чудесні зцілення через посередництво Матері Божої [3, 24].

Ще однією відомою іконою була «Богородиця Летичівська» (Королева Поділля та Волині). Цю ікону вважають однією з найкращих копій «Salus Populi Romani». Ікона намальована у XVI ст.¹⁵ олійними фарбами на полотні, яке натягнуто на дошку. Її розміри становлять 128,5х92 см [42]. У 1654 р. Отці Домініканці, рятуючи ікону від знищення, перенесли її до Львова, а у 1722 р. повернули до Летичева. Згодом на підставі численних свідчень про чудесні зцілення папа Пій VI у 1778 р. видав декрет про визнання ікони «Богородиця Летичівська» чудотворною. Акт коронування здійснив 4 жовтня 1778 р. єпископ Станіслав Раймунд Єзерський [42]. У 1920 р. її вивезли до міста Любліна (Польща). Папа Римський Іоанн Павло II встановив літургійний день (6 липня) вшанування ікони Матері Божої Летичівської [42].

Найбільшого поширення копії ікони «Salus Populi Romani» набули на західних теренах України. Славною була чудотворна ікона Матері Божої зі Львова, відома як «Богородиця Розради» (іл. 3). Її було намальовано у 1570 р. на замовлення генерала ордену єзуїтів Франциска Борджіа і передано чину Отців Єзу-

¹⁵ На замовлення отця-провінціала Ордену Кармелітів Босих нову ікону намалювала художниця-реставратор Божена Муха-Совінська з Нової Гути (східна частина Кракова) [3, с. 30, іл. 32]. Основою ікони (143х93 см) стала водостійка багат шарова фанера. А сам образ виконаний олійно-смоляною технікою на заґрунтованому полотні. Слід зазначити, що виконання нової ікони було пов'язане з певними труднощами, а саме: не було кольорової репродукції давнього оригіналу, хоча було зібрано багато чорно-білих. На них Матір Божа покрита вишитим окладом, з короною на голові. З огляду на цей факт цінним став детальний опис ікони, виконаний отцем Броніславом Ярославським у 1921–1925 рр. після зняття чудотворної ікони з вітваря. Новітня ікона була вдало доповнена багатофігурними композиціями янголів довкола голів Богородиці та Дитятка Ісуса, а також оком Божого Провидіння у трикутнику (символу Пресвятої Трійці) вгорі [3, с. 30].

¹⁶ У присутності архієпископа Мар'яна Яворського, митрополита Львівського, та делегації бердичівських парафіян.

¹⁷ Відомо, що у 1606 р. Отці Домініканці привезли з Риму до Летичева копію ікони, подаровану папою Климентом VII. Ця ікона була порятунком і захистом від татарської навали, про що свідчить летичівський та кам'янецький староста Ян Потоцький [42].

їтів до міста Ярослава (Польща). Згодом її передали до Львова (храм Апостолів Петра і Павла). Десятого листопада 1630 р. ікону було встановлено у вівтарі храму, а 1636 р. її прикрасили срібні позолочені шати¹⁸. За дорученням Папи Пія X (1903–1920) 28 травня 1905 року ікону «Богородиця Розради» було короновано. Акт коронування здійснив митрополит Львова архієпископ Йосип Більчевський. Нині ікона зберігається у храмі Святого Климента у Вроцлаві (Польща), а її копія – у Львівському музеї історії релігії [4; 9; 13–14; 33; 41].

Цікавими у мистецькому відношенні є копії славної римської ікони, які походять з Галичини (XVII – перша половина XX ст.). До них належить ікона Матері Божої з храму Успіння Діви Марії в Бучачі [36, с.20, іл.31–34]. Ця ікона знаходилася у дерев'яному вівтарі «Матері Божої Святого Скапулярію» (в лівому трансепті). У центрі образ «Вручення скапулярію святому Шимонові Сток (?)» (олія, полотно, металеві шати). На завершенні – образ «Благовіщення» (олія, полотно). Ще однією такою іконою є ікона Матері Божої з храму Успіння Діви Марії в Білому Камені. Її зберігали у головному вівтарі (до 1741 р.), який мав два яруси і був виготовлений з дерева, пофарбованого у білий колір з позолотою. У нижньому ярусі знаходився образ Святого Георгія (намальований олійними фарбами на полотні), а у верхньому – ікона Богоматері з Дитятком (перша половина XVIII ст.), намальована олійними фарбами на дерев'яній основі. Ікона мала металеві посріблені шати, оздоблені гравірованим рослинним орнаментом. Нині ікона зберігається у Львівській національній галереї мистецтв, відділ в Олеську (іл.4, стан 1994 р.) [29, с.15, іл.27]. На вівтарній заслоні¹⁹ намальовані святі Вінкентій де Поль і Людовік де Марілак, а також перші отці-місіонери та сестри милосердя (олія на полотні, художник Станіслав Батовський, початок XX ст.)²⁰ [29, с.15].

У парафіяльному храмі Архангела Михаїла в Старій Солі на головному вівтарі розташована ікона Діви Марії Сніжної (іл.5, стан 1992 р.) [26, с.254. іл.510]. Вівтар Богоматері Сніжної

¹⁸ Перед нею молилися великі церковні і світські достойники, зокрема, польські королі Сигізмунд III Ваза (1587–1632), Володислав IV (1632–1648), Ян Казимир (1648–1668), Ян III Собеський (1674–1696).

(бл.1658 р.) за архітектонікою аналогічний до попереднього. Нижня частина сформована у формі триптиха з додаванням невеликих крил, які опираються на кронштейни, а верхня частина увінчана картушем у формі тондо, перехопленого волютами. У центрі нижнього ярусу розміщена ікона Діви Марії Сніжної, намальована олійними фарбами на дереві. Її тло має тиснений позолочений орнамент, шати дерев'яні, позолочені у XIX ст. (?). Обабіч ікони, на крилах, намальовані (олійними фарбами на дереві) образи Святих Станіслава і Войцеха; у центральному ярусі – «Розп'яття», з боків якого, біля волют, є скульптури янголів, а у верхньому (у тондо) – Пієта [26, с. 254, іл. 516].

У храмі Святої Катерини в Зимній Воді знаходилася ікона Матері Божої з Дитятком (Матір Божа Сніжна). Нині ця ікона зберігається у парафіяльній церкві у Вроцлаві (Wrocław-Siążuń) (іл. 6, стан 2000 р.). Головний дерев'яний, поліхромний вівтар (1863 р.) виконаний у стилі бароко (з використанням оригінальних фрагментів та золочення). Ікона Матері Божої з Дитятком (Богоматір Сніжна) намальована олією на дереві у XVII/XVIII ст., оформлена в дерев'яних позолочених шатах. На завершенні розташовані образи Святого Йосипа з Дитятком (олія на полотні, маляр Леонард Вінтеровський, Львів, 1912 р.) і Святої Катерини [17, с. 271, іл. 461- 462].

Цінною була ікона Матері Божої з Дитятком, відома як «Богородиця Кохавинська» зі XVII століття. Вона знаходилася в парафіяльному храмі Успіння Діви Марії в Кохавині²¹) [12, с. 7]. Під час Другої світової війни храм і каплиця були частково зруйновані. Ікона Матері Божої Кохавинської була перенесена до храму під

¹⁹ У центральній частині вівтаря зазвичай міститься зображення головного покровителя храму, яке у будні дні прикривала завіса (на ній також був намальований образ, проте менш важливий). Під час важливих церемоній та святкових днів цю завісу піднімали за допомогою спеціального пристосування у верхню частину вівтаря, розташовану над центральним, головним образом. Сьогодні ці заслони, які становлять високохудожню або історичну цінність, знімають з вівтарів і виставляють окремо у храмі.

²⁰ З боків розташовані поліхромні дерев'яні скульптури святих Петра і Павла [29, 15].

²¹ Кохавино – селище міського типу Гніздичів Яворівського району Львівської області.

її назвою у Глівіце (Польща). Її копія знаходиться у храмі міста Сьцехув (Ściechów), Польща. На цій іконі був напис: «O MATER DEI ELECTA ESTO NOBIS VIA RECTA» («О, МАТЕР БОЖА ВИБРАНА, ВЕДИ НАС ПРОСТО ДО БОГА»). Ікона була намальована темперними фарбами на дубовій дошці у першій половині XVII століття. Її неодноразово реставрували і перемальовували, зокрема, у 1931 р. – Генрик Кіхна, а у 1966 – 1967 рр. – Вацлав Шимборський і Анна Шишко-Бонуш-Шимборська. У цей час ікона була у срібних шатах XVIII ст., оздоблена дорогоцінними каменями та золотими коронами виконання Юзефа Якшча (Стрий, 1912 р.) (іл. 7, стан бл. 1931 р. [35, с. 70, іл. 74-77]. Така сама ікона є у каплиці монастиря Святого Герарда в Кохавино, яким опікуються Отці Редемптористи (Чин Найсвятішого Ізбавителя) [5; 6; 10].

Зауважимо, що ікони Матері Божої цього іконографічного типу були широко розповсюджені не тільки на досліджуваних теренах, а й у Росії у першій половині XVII ст.²² [18, с. 74-75]. Достеменно відомо, що ікона була оздоблена срібними шатами і срібними коронами [35, с. 70, іл. 78]. На заслоні знаходився мальований олією на полотні образ Успіння Матері Божої у виконанні Юзефа Мегофера (1894 р.). Нижче від ікони були розміщені дві скульптури уклинних янголів [35, с. 70]. У новій каплиці зберігається копія цієї ікони (іл. 8, стан 2001 р.) [35, с. 73, іл. 87].

У храмі Святого Мартина в Семенівці у головному вівтарі зберігалася ікона Матері Божої з Дитятком (відома як Матір Божа Сніжна), намальована олійними фарбами на полотні у XIX ст., в пластичних металевих посріблених ризах. Нині перебуває у парафіяльному храмі в Добошовіцах (Doboszowice), Польща (іл. 9, стан 1986 р.). У верхній частині оклад має півкруглу форму, а обрамлення декороване бароковим орнаментом із використанням рослинних мотивів. Голови Пресвятої Богородиці і Дитятка увінчують гарні срібні корони та гравіровані променисті німби [18, с. 163, іл. 207]. Інша ікона Матері Божої з Дитятком цього іконографічного типу була розташована у бічному вівтарі. Вона намальована олійними фарбами на дереві (Г. Шапіра

²² Проте іконографія зазнала незначних змін порівняно з римською іконою з базилики Санта Марія Маджоре.

(?) близько 1855 р., в металевих посріблених шатах XVII століття). Припускають, що це копія з ікони кінця XVII – початку XVIII ст., а, можливо, перемальований оригінал. Нині перебуває у парафіяльному храмі в Камінній біля Намислова (Польща) (іл. 10, стан 1991 р.) [18, с. 89, іл. 90].

Давня ікона Матері Божої з Дитятком (типу «Salus Populi Romani») була у храмі Отців Бернардинів у Фразі. Ця ікона намальована у XVII ст. темперними фарбами на дереві та оздоблена металевими шатами з давніми срібними коронами XVIII століття. У 1904–1905 роках маляр Ян Табінський провів над нею реставраційні роботи, а на початку 90-х рр. минулого століття (до 1993 р.) ікона була повністю перемальована [19, с. 92, іл. 144]. Ще одна – у храмі Матері Божої Сніжної і монастирі Отців Капуцинів в Куткірі на головному вівтарі (який виконав Станіслав Янік у стилі необароко у 1893 р., відновив майстер Квятковський зі Львова у 1935 р.). Вона була намальована олійними фарбами на полотні у XVII ст., обрамлена металевими шатами з посрібленими коронами [17, с. 171-172, іл. 265]. У храмі Святого Миколая у Вижнянах на бічному вівтарі (перша половина XVIII ст., відновленому у 1936 р.) на ікону цього типу були накладені дерев'яні шати, виготовлені у першій половині XVIII ст. [24, с. 330, іл. 573]. У храмі Пресвятої Діви Марії і Воздвиження Чесного Хреста та монастирі Отців Домініканців в Підкамені знаходилася ікона Матері Божої з Дитятком («Богородиця Підкам'янецька»). Вона була намальована у 1612 р. олійними фарбами на полотні львівським малярем у типі «Salus Populi Romani». У правому нижньому куті зображено фундаторку, що молиться на колінах із донькою, а також герб Пруссії та літери E. S. (іл. 11, 12, стан до 1939 р. і 2004 р.) [28, іл. 271–272]. Ікону встановлено у профільовану срібну раму, оздоблену рослинним орнаментом, ймовірно, до коронації (1727 р.), заслонену срібними шатами із гравірованими листям аканта і великими квітами, на яких 1708 р. було почеплено численні вота. На головах Матері Божої і Дитятка срібні корони, спроектовані Яном Матейком і накладені 14 серпня 1873 р. [28, іл. 258, 306, 324]. У храмі Святого Івана Хрестителя в Сасові знаходилася ікона Матері Божої з Дитятком («Матір Божа Сніжна»), нині у Жучлуві (Żuchłów), Польща. Ікона намальована темперними фарбами

на дереві у XVII ст., має срібні шати XVIII ст. і корони на головах. На заслоні у другій половині XIX ст. був намальований олійними фарбами на полотні образ святого Івана Хрестителя [23, с. 250, іл. 486]. У замковому храмі Пресвятої Трійці в Бережанах знаходиться ікона Матері Божої з Дитятком (Матір Божа Сніжна). На початку XVII ст. цю ікону привіз до Бережан шляхтич Олександр Синявський як дар місту від Папи Римського Павла V, а 26 листопада 1831 р. її урочисто перенесли до церкви Святої Трійці (з того часу ікона прославилася численними зціленнями від невиліковних недуг). У 2008 р. Папа Римський Бенедикт XVI своїм декретом відновив відпуст до Бережанської чудотворної ікони Пресвятої Богородиці [14]. Ця ікона і надалі зберігається у церкві Пресвятої Трійці в Бережанах. Її оздоблено металевими посрібленими шатами, на тлі яких вигравіровані рельєфні зображення янголів, і поміщено в широку раму (іл. 13, стан 2006 р.) [31, с. 99, іл. 135]. У Бережанах у храмі Святого Миколая і монастирі Отців Бернардинів знаходилася ще одна ікона Матері Божої з Дитятком («Матка Boska Fraska»). Нині її зберігають у Варшаві у храмі Отців Бернардинів (іл. 14, 15, стан початку XX ст. і з 2007 р.). Ікона була намальована олійними фарбами на полотні маляром Фабіанським у 1904 році. На заслоні у другій половині XVIII ст. олійними фарбами на полотні був намальований образ Успіння Матері Божої [21, с. 136, іл. 200-201].

Ікони Матері Божої з Дитятком (типу «*Salus Populi Romani*») знаходилися у храмах Успіння Діви Марії: у Вишнівчику на головному вівтарі (намальована олією на дереві у XVII ст. та оздоблена срібними позолоченими шатами (іл. 16) [28, с. 434, іл. 581]); у Скалаті у бічному вівтарі (початок XVII ст.). Остання ікона була перемальована і довершена на початку XX століття. Її прикрашають дерев'яні позолочені шати зі золотим тлом, на якому у нижній частині намальовані душі в чистилищі (іл. 17) [44, с. 182, іл. 362]. У храмі Успіння Діви Марії та монастирі і колегіумі Отців Піарів у Золочеві знаходилася ікона Матері Божої з Дитятком («Матір Божа Сніжна»), намальована олійними фарбами на полотні у XIX ст. [27, с. 398, іл. 758]. У храмі Успіння Діви Марії і монастирі Отців Домініканів в Єзуполі на головному вівтарі (виконаному Яном Серафіном у 1937-1938 рр. з дерева, пофарбованого і частково позолоче-

ного в стилі необароко) також знаходилася ікона Матері Божої з Дитятком (типу «Salus Populi Romani»). Ікона намальована олійними фарбами на дереві у першій половині XVII ст., у 1813 р. були виготовлені металеві посріблені шати, гравіровані тло та обрамлення. Внизу ікони був напис: «POD TWOJĄ OBRONĘ UCIEKAMY SIĘ» («ПІД ТВОЮ МИЛІСТЬ ПРИВІГАЄМО»). На звороті був інший напис XIX ст., який неможливо прочитати, а з боків – різьби невідомих святих. У 2002–2003 рр. ікону реставрувала Агнешка Любонь [43, с. 109-110, іл. 120].

Цікавою є ікона Матері Божої з Дитятком («Матір Божа Сніжна») з храму Заручин Пресвятої Діви Марії і Святого Йосифа та монастиря Сакраменток. Вона була намальована в народному стилі у XVIII столітті. Нині зберігається у Вроцлаві в монастирі Сакраменток (іл. 18, стан 2011 р.) [34, с. 389, іл. 818].

Художньо-стилістичний аналіз і теоретичні узагальнення сприяли вирішенню нової наукової проблеми, яка полягає у виведенні іконографії та художньо-стилістичних особливостей понад 20 копій ікони Богородиці «Salus Populi Romani» («Спасіння Римського Народу») в Галичині у XVII – першій половині XX століття. Поширення цієї ікони на теренах Галичини дає підстави зачислити її до Богородичного циклу українських ікон. Незважаючи на те, що переважна більшість цих копій художньо-стилістично різниться від римського оригіналу, у них простежуються дотримання усталених норм церковного канону в іконографії, а також високий рівень майстерності виконання. Дослідження ікон було ускладнене, оскільки частину з них вивезено за кордон під час Другої світової війни.

1. Бучек М. Львівська Архідієцезія латинського обряду. Ілюстрована розповідь. Т. 1, Ч. 1. Парафії, костели та каплиці (Львівська обл.) / Єп. Мар'ян Бучек, Ігор Седельник. – Львів : Курія Львівської Архідієцезії РКЦ, 2004. – 322 с.

2. Бучек М. Львівська Архідієцезія латинського обряду. Ілюстрована розповідь. Т.1, Ч. 2. Парафії, костели та каплиці (Львівська обл.) / Єп. Мар'ян Бучек, Ігор Седельник. – Львів : Курія Львівської Архідієцезії РКЦ, 2006. – 368 с.

3. Ванат Б.Й. Санктуарій Матері Божої Шкаплерної у Бердичеві / Бенігнус Йосип Ванат OCD ; [переклад з польської: Валентина Корнеева]. – Краків : Видавництво Отців Кармелітів Босих, 1998. – 83 с.

4. Данилів Н. 7 коронованих образів Богородиці, або львівські чудотворні ікони [Електронний ресурс] / Наталія Данилів. – Режим доступу : <http://photo-lviv.in.ua/7-koronovanyh-obraziv-bohorodytsi-abo-lvivski-chudotvorni-ikony/>.
5. Ікона Кохавинської Богородиці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Ікона_Кохавинської_Богородиці.
6. Калинець Л. Кохавино – святиня галицька [Електронний ресурс] / Любомир Калинець. – Режим доступу : <https://varianty.lviv.ua/27310-kokhavyno-sviatynia-halytska>.
7. Колпакова Г. С. Искусство Византии. Ранний и средний периоды / Г. С. Колпакова. – М. : Азбука-классика, 2005. – 528 с.
8. Кондаковъ Н. П. Иконографія Богоматери : в 2 т. / Н. П. Кондаковъ. – Петроградъ : Изданіе Отделенія Русскаго языка и Словесности Императорской Академіи Наукъ, 1915. – Т. 2. – 452 с.
9. Короновані ікони Львова [Електронний ресурс] / RISU. – Режим доступу : http://risu.org.ua/ua/relig_tourism/religious_region/40926/.
10. Монастир Святого Герарда (с.м.т. Гніздичів) [Електронний ресурс] // Редемптористи. – Режим доступу : <http://www.cssr.lviv.ua/about/monasteries/gerarda-gnizdychiv/>.
11. Степовик Д. Історія однієї чудотворної ікони / Дмитро Степовик // Вісник ювеліра України. – 2009. – № 2. – С. 7-11.
12. Степовик Д. Новий ренесанс: Ікони Андрія Дем'януха / Дмитро Степовик. – К. : Видавництво імені Олени Теліги, 2012. – 368 с.
13. Український іконопис XII-XIX ст. з колекції НХМУ : [альбом]. – Хмельницький : Галерея ; К. : Артанія Нова, 2005. – 256 с.
14. Церква Святої Трійці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://map.ugcc.ua/view/117-tserkva-svyatoy-triytsi-m-berezhany-ternopilaska-obl>.
15. Чудотворні ікони та цілющі молитви // Церковний календар. – 2016. – 26 с.
16. Barącz S. Cudowne obrazy Matki Najświętszej w Polsce / o. Sadok Wincenty Fererjusz Barącz. – Lwów : [s.n.]; Lwów : S. Bednarski, 1891. – 307 s.
17. Betlej A. Kościół p.w. Matki Boskiej Śnieżnej i klasztor oo. Kapucynów w Kutkorzu / Andrzej Betlej // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. /

- [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 2003. – T. 11. – S. 165-175.
- 18.** Betlej A. Kościół p.w. Św. Mikołaja i klasztor oo. Bernardynów w Brzeżanach / Andrzej Betlej // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. / [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 2007. – T. 15. – S. 127-142.
- 19.** Betlej A. Kościół parafialny p.w. Św. Katarzyny w Zimnejwodzie / Andrzej Betlej // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. / [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 2000. – T. 8. – S. 265-275.
- 20.** Betlej A. Kościół parafialny p.w. Sw. Marcina w Siemianówce / Andrzej Betlej // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. / [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 2001. – T. 9. – S. 157-174.
- 21.** Betlej A. Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Panny Marii i klasztor Bernardynów we Fradze / Andrzej Betlej // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. / [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 2003. – T. 11. – S. 86-94.
- 22.** Druciarek P. Historie cudownych obrazów Najświętszej Maryi Panny w Polsce / [zebrał Alojzy Fridrich ; Rękopis przygotował dr. Piotr Druciarek] / Piotr Druciarek. – Kraków : Wydawn. WAM, 2008. – 16 s. – (4 tomy w 1 : 390, 504, 436, 483 s.).
- 23.** Giebuta A. Kościół parafialny p.w. Św. Jana Chrzciciela w Sasowie / Aneta Giebuta // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. / [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 2005. – T. 13. – S. 241-252.
- 24.** Glużyńska A. Kościół parafialny p.w. Św. Mikołaja w Wyznianach / Aneta Glużyńska // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. / [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 2003. – T. 11. – S. 317-339.
- 25.** Krasny P. Kościół p.w. Wniebowzięcia Najśw. Panny Marii i Podwyższenia Krzyża Św. oraz klasztor oo. Dominikanów

wraz z założeniem pielgrzymkowym w Podkamieniu / Piotr Krasny // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. / [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 2005. – T. 13. – S. 123-192.

26. Krasny P. Kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła w Starej Soli / Piotr Krasny // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. / [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 1997. – T. 5. – S. 249-266.

27. Krasny P. Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najśw. Panny Marii oraz dawny klasztor z kolegium OO. Pijarów w Złoczowie / Piotr Krasny // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. / [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 2005. – T. 13. – S. 391-407.

28. Krasny P. Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najśw. Panny Marii w Wiśniowczyku / Piotr Krasny // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. / [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 2007. – T. 15. – S. 427-438.

29. Kuczman K. Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Panny Marii w Białym Kamieniu / Kazimierz Kuczman // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. / [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 1996. – T. 4. – S. 11-18.

30. Kukiz T. Madonny kresowe i inne obrazy sakralne z Kresów w diecezjach Polski (poza Śląskiem) / Tadeusz Kukiz. – Warszawa : Studio Wydawniczo-Typograficzne «Typoscript», 2000. – Cz. I. – 332 s.

31. Nestorów R. Kościół zamkowy p.w. Św. Trójcy w Brzeżanach / Rafał Nestorów // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. / [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 2007. – T. 15. – S. 85-119.

32. Noreen K. The icon of Santa Maria Maggiore, Rome: an image and its afterlife / Kirstin Noreen // The Society for Renaissance Studies : Blackwell Publishing. – 2005. – T. 19, №. 5. – S. 660-672.

33. Nowakowski E. O cudownych obrazach w Polsce Przenajświętszej

Matki Bożej wiadomości historyczne, bibliograficzne i ikonograficzne przez X. Waclawa z Sulgostowa / Edward Nowakowski. – Kraków : [nakładem autora], 1902. – 849 s.

34. Ostrowski J. Kościół p.w. Zaślubin Najśw. Panny Marii i Św. Józefa oraz klasztor PP. Sakramentek / Jan K. Ostrowski // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. / [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 2011. – T. 19. – S. 381-397.

35. Ostrowski J. Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Panny Marii w Kochawinie / Jan K. Ostrowski, Marek Wójcik // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. / [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 2001. – T. 9. – S. 57-84.

36. Ostrowski Jan. Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Panny Marii w Buczaczu / Jan K. Ostrowski // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. / [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 1993. – T. 1. – S. 15–28.

37. Salus Populi Romani [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://ru.wikipedia.org/wiki/Salus_Populi_Romani.

38. Salus Populi Romani [Electronic resource]. – Mode of access : https://en.wikipedia.org/wiki/Salus_Populi_Romani.

39. Walczak M. Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Panny Marii w Rudkach / Marek Walczak // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. / [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 1999. – T. 7. – S. 295-319.

40. Wolf G. Salus Populi Romani: Die Geschichte Römischer Kultbilder in Mittelalter / Wolf Gerhard. – [Weinheim] VCH, Acta Humaniora, 1990. – 461 s.

41. Z dawna Polski Tyś Królową. Przewodnik po sanktuariach maryjnych. Koronowane wizerunki Matki Bożej 1717–1983 / [Materiały zebrały i opracowały: s. M. Grazyna od Wszechpośrednictwa M. B., s. M. Gizela od Niepokalanego Serca Maryji]. – Szymanów : Wydawnictwo Siostry Niepokalaneki, 1990. – 672 s.

42. Z historii Obrazu Matki Bożej Latyczowskiej : [Parafia Matki Bożej Fatimskiej w Lublinie] [Zasób electroniczny]. – Tryb dostępu : <http://fatimska.lublin.pl/?p=main&what=98>.

43. Zaucha T. Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najśw. Panny Marii i klasztor oo. Dominikanów w Jezupolu / Tomasz Zaucha // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. / [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 2006. – T. 14. – S. 97-115.

44. Zaucha T. Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najśw. Panny Marii w Skalacie / Tomasz Zaucha // Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej : 20 t. / [Redakcja naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków : Międzynarodowe centrum kultury, Wydawnictwo Antykwa, 2008. – T. 16. – S. 175-187.

ANNOTATION

Demyanchuk A. L. Copies of the icon of the Mother of God «Salus Populi Romani» in Galicia (17th – first half of the 20th centuries). This article is an attempt to trace the origins and iconography of copies of the icon of the Mother of God «Salus Populi Romani» in Galicia («Salvation of the Roman people») in the 17th – first half of the 20th centuries.

Given the importance of this problem today, the author has found and studied over 20 icons of this historical period and systematized the items of iconography, sacred symbolism and artistic-stylistic peculiarities.

It was established, that the iconographic type of this icon comes from the Hodigitria («She who shows the Way»), but it has its distinctive features – with her right hand the Mother of God holds her Child Jesus.

The spreading of a multitude of copies of this miracle-working icon «Salus Populi Romani» in Galicia in the 17th – first half of the 20th centuries gives the reason to state that this icon is a part of the Theokotos cycle of the Ukrainian icons. The prevailing majority of copies of this icon are distinguished by the high level of their execution with observance of the established church iconographical canons. These icons differ from the Roman original from the artistic-stylistic standpoint, and their study is complicated by the fact, that a great part of them was taken out of the country in the period of World War II.

Keywords: Ukrainian icon, the Mother of God «Salus Populi Romani», Theokotos cycle, iconography, stylistics, iconographic types.

АННОТАЦІЯ

Демьянчук А.Л. Копии иконы Богородицы «Salus Populi Romani» в Галичине (XVII – первая половина XX в.). Предпринята попытка проследить происхождение и иконографию копий иконы Богородицы «Salus Populi Romani» («Спасение римского народа») в Галичине в XVII – первой половине XX в.

Учитывая актуальность проблемы, найдены и исследованы более 20 икон этого исторического периода, систематизированы относительно иконографии, образной символики и художественно-стилистических особенностей.

Установлено, что иконографический тип этой иконы происходит от Одигитрии (Проводницы), однако имеет характерные особенности – правой рукой Богоматерь придерживает Младенца Иисуса.

Распространение чудотворной иконы «Salus Populi Romani» в её многочисленных копиях в Галичине в XVII – первой половине XX в. дает основание утверждать, что эта икона входит в Богородичный цикл украинских икон. Подавляющее большинство её копий отличаются высоким уровнем исполнения и соблюдением устоявшихся норм церковного канона. Эти иконы в художественно-стилистическом отношении отличаются от римского оригинала. Исследование усложняется тем, что во время Второй мировой войны значительная их часть была вывезена за границу.

Ключевые слова: украинская икона, Богородица «Salus Populi Romani», Богородичный цикл, иконография, стилистика, иконографические типы.

1. Ікона Матері Божої з Дитятком («Матір Божа Сніжна») в Семенівці (бл. 1855 р.). Нині у храмі в Камінній біля Намислова, Польща;
2. Ікона Матері Божої з Дитятком («Богородиця Підкам'янецька») 1612 р;
3. Ікона Матері Божої з Дитятком. Храм Св. Миколая, Вижняни. Нині – Варшава, храм Отців Бернардинів;
4. Ікона Матері Божої з Дитятком («Матір Божа Сніжна»). Нині – у парафіяльному храмі у Вроцлаві;
5. Ікона Діви Марії Сніжної, храм Архангела Михаїла в Старій Солі;
6. Ікона Матері Божої Кохавинської у храмі міста Глівіце, Польща (перша половина XVII ст.);
7. Ікона Матері Божої з Дитятком («Богородиця Підкам'янецька»);

- 8.** Ікона Матері Божої з Дитятком («Матір Божа Сніжна»). Церква Пресвятої Трійці, Бережани;
- 9.** Копія ікони Матері Божої Кохавинської (каплиця монастиря Св. Герарда, Кохавино);
- 10.** Римська ікона Матері Божої («Спасіння Римського Народу»), VI–VIII ст.;
- 11.** Ікона Матері Божої з Дитятком, храм Успіння Діви Марії, Вишнівчик XVII ст.;
- 12.** Ікона Матері Божої з Дитятком. Храм Св. Миколая, Вижняни. Нині – Варшава, храм Отців Бернардинів 1904 р.;

13. Ікона Матері Божої з Дитятком, храм Успіння Діви Марії, Скалат (поч. XVII ст., перемальована на поч. XX ст.);
14. Ікона Матері Божої з Дитятком («Матір Божа Сніжна»), храм Заручин Пресвятої Діви Марії і Св. Йосифа, монастир Сакраменток;
15. Ікона Матері Божої з Дитятком (відома як «Матір Божа Сніжна») з головного вітара храму Святого Мартина в Семенівці (XIX ст.). Нині – парафіяльний храм в Добошовіцах, Польща;
16. Ікона Богоматері з Дитятком (перша половина XVIII ст.). ЛНГМ, відділ в Олеську, Львівська обл.;
17. Ікона «Богородиця Розради», Львів, 1570 р., храм Святого Климента, Вроцлав (Польща);
18. Копія ікони Матері Божої (кінець XVIII ст.). Національний художній музей України;